

Per-Åke Westerlund

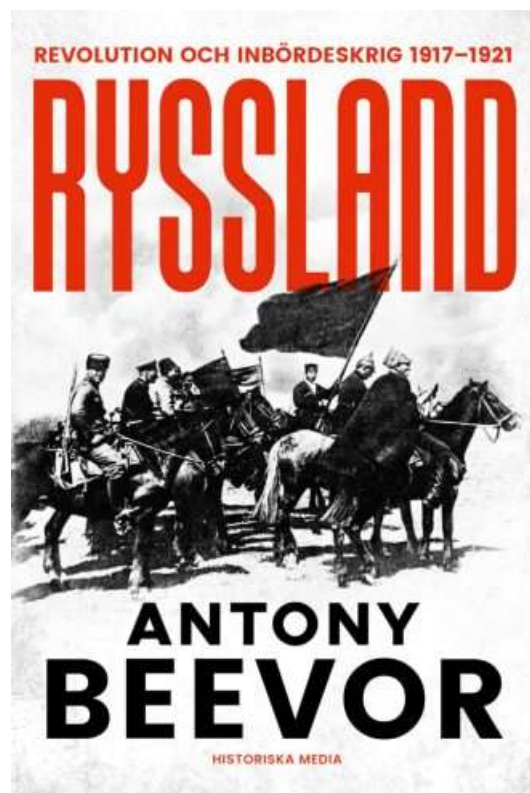
Inbördeskriget i Ryssland 1918-22: Hur kunde de röda vinna?

Artikel ur *Offensiv* 2 och 9 november 2022

Se även lästipsen efter artikeln!

Efter tre år av första världskriget följde fyra år av inbördeskrig i Ryssland. Upp mot 10 miljoner människor dog av striderna på slagfältet, massakrer och pogromer, svältkatastrofer och dödliga epidemier.

Hur kunde den nybildade Röda armén besegra de vita generalernas och stormakternas arméer? Följande försöker besvara denna fråga med utgångspunkt från Antony Beevors nya bok, *Ryssland: revolution och inbördeskrig 1917-21* (Historisk Media, 2022).

Del 1: Arbetarna tar makten och de vita tar till vapen

”Det är ingen överdrift att påstå att bolsjevismen nu är en betydligt större fara för Europa än den tyska militarismen.”

Den kommentaren från Englands utrikesminister Balfour 1918, efter fyra års krig mot Tyskland med miljontals döda, visar den globala imperialismens skräck efter att arbetarna tagit makten i Ryssland. England, Frankrike, USA, Japan, Tyskland och ytterligare sex stater deltog militärt på de vita generalernas sida i kriget mot arbetare och fattiga bönder i Ryssland 1918-21.

Om detta handlar Antony Beevors senaste bok, *Ryssland: revolution och inbördeskrig 1917-21*. Den brittiske populärhistorikern har tidigare gett ut böcker om bland annat slaget vid Stalingrad och det spanska inbördeskriget, som är väl värda att läsa. Om Ryssland kan dock Beevor inte hålla sig från de mest använda borgerliga klyschorna och myterna om ryska revolutionen 1917, bolsjevikerna och särskilt dess ledare Lenin och Trotskij.

Trots detta blir boken till sist en enda lång uppräknig av den vita sidans massakrer och antisemitiska pogromer, samt imperialismens ansvar för de helvetiska livsvillkoren för befolkningen i Ryssland.

Den som idag följer kriget i Ukraina och hur de ryska styrkorna totalförstör hela städer kan i Beevors bok läsa hur Ukraina ockuperades för 100 år sedan.

År 1920 höll fransk militär hela den ukrainska svartahavskusten, från Odessa till Mariupol, med uppgifter att hela Ukraina skulle bli ett franskt departement. Export av jordbruksprodukter via Svarta Havet var redan då viktig för livsmedelsförsörjningen och ekonomin.

Den tyska armén intog Kiev och tillsatte en marionettregering. I Svarta Havet, liksom i Kaspiska havet, hade den brittiska flottan en hel armada som hade makten över sjöfarten. Som mest hade Japan omkring 145 000 soldater i Sibirien medan den brittiska regeringen uppskattade att de satsat 100 miljoner pund på detta krig. I det brittiska imperiets manskap ingick trupper från Indien, Kanada och Australien.

De förenade Västmakterna upprätthöll en hungerblockad som får alla nuvarande sanktioner att blekna. Fem miljoner människor dog av svält. Blockaden och kriget innebar också full frihet för fruktansvärda epidemier. Flera miljoner dog av tyfus. Dessutom härjade smittkoppor, spanska sjukan, dysenteri och kolera.

Beevor fokuserar som i tidigare böcker på själva krigets utveckling, medan avgörande politiska beslut och händelser bara nämns i förbifarten. Det gör att han misslyckas med att förklara hur den nybildade Röda armén lyckas mobilisera så många soldater i ett så extremt krigstrött land. Svaret är soldaterna inte mobiliserades av nationalistiska skäl, utan för jordreform, frihet för förtryckta nationer och i grunden för fred och möjligheten att bygga upp ett helt nytt, socialistiskt arbetarstyrt samhälle. För Ukraina var bolsjevikernas program för självständighet avgörande, en politik som Putin fördömt och nu driver anfällsrig emot. De ryska arbetare som stred 1917-22 var den totala motsatsen till dagens ryska armé.

Ryssland i början av 1900-talet var en imperialistisk stormakt där den stora majoriteten av befolkningen var extremt utsugna lantarbetare. Beevor citerar Maksim Gorkij om hur ”hälften av alla bondebarn dör i olika sjukdomar före fem års ålder”, även sedan livegenskapen formellt avskaffats 1861. Vid sidan av ett jordbruk med tråplogar fanns en ung arbetarklass på tre miljoner samlad i stora industrier, med erfarenhet från revolutionen 1905 och de stora strejkerna 1913-14.

När första världskriget började 1914 mobiliserade tsarregimens armé 15,3 miljoner, de flesta fattiga bondsöner. Tre miljoner skulle inte överleva kriget, och många fler skadades för livet.

Den av kriget skapade nöden och lidandet ledde fram till februarirevolutionen 1917, då tsarväldet störtades.

Beevor beskriver hur revolutionen började med kvinnornas strejker och massdemonstrationer, som snabbt fick stöd i hela arbetarklassen och från soldaterna, som delade ut vapen.

”Vartenda förband som sattes in anslöt sig till upprorsmännen”, citerar Beevor chefen för hemliga polisen, Globatjov. Ingen av tsarens myndigheter fungerade medan ”folkmassorna rev ner alla monarkins symboler från offentliga byggnader eller dubbelörnar från butiker som var kejsrerliga hovleverantörer”.

En provisorisk regering bildades, med prins Lvov som premiärminister. Där ingick också två ”socialistiska” ministrar, Kerenskij från socialistrevolutionärerna (SR), och mensjeviken Tjcheidze. Samtidigt återbildades arbetarrådet, sovjeten, från 1905. Där fick mensjevikerna och SR majoritet, och dessa gav stöd till regeringen. Inom bolsjevikerna stod en falang under

Stalin och Kamenev för samma linje, medan Lenin från sin återkomst i april vann majoritet för kamp mot den provisoriska regeringen.

Massornas revolution hade störtat tsaren och skapat en stämning av frihet. Men regeringen fortsatte kriget, vägrade genomföra en jordreform och ge förtryckta nationer frihet, och kapitalisterna behöll den ekonomiska makten. Skulle revolutionen stanna upp eller gå vidare? Beevor beskriver stämningen på landsbygden: ”När ryktet (om revolutionen) spred sig begav sig bönderna in till staden och frågade när de kunde ta över jorden och när kriget skulle upphöra.”

I likhet med typiska högerskribenter ursäktar Beevor den provisoriska regeringens agerande och påstår att jordreform och frihet för förtryckta nationer enbart skulle ha kunnat beslutas av en konstituerande församling (ett parlament som skulle göra en ny grundlag). Men någon sådan församling tog regeringen inga steg för att upprätta. Högern och de höga militärerna förordade redan en ny diktatur.

Under sommaren inledde den provisoriska regeringen tillsammans med sina allierade i England och Frankrike en ny krigsoffensiv i juni, tvingade bolsjevikerna under jord i juli och grep flera av dess ledare, samt upplöste det finska parlamentet, lantdagen. Kerenskij blev därefter först krigsminister och sedan premiärminister.

Regeringens politik bekräftade bolsjevikernas linje, att arbetarna måste ta makten. Bara så skulle parollerna om fred, bröd och jord kunna genomföras. Alternativet var att militären skulle återta makten. Det bevisades av general Kornilovs kuppöversök i augusti, ett kuppöversök som Beevor påstår att Kornilov inte planerat utan drevs till.

Beevor konstaterar att bolsjevikernas stöd ökade kraftigt. Samtidigt tillskriver han Lenin ”diktatoriska instinkter”, trots att han refererar till hur Lenin ofta fick debattera för att vinna majoritet i partiet. Leo Trotskij, som tillsammans med Lenin ledde oktoberrevolutionen, hade enligt Beevor ”i likhet Lenin ingen tid över åt demokrati”.

Följaktligen kallar han sovjetkongressens beslut att ta makten för ”oktoberkuppen”. Bolsjevikerna bildade då regering med stöd av vänster-SR, som utgjorde socialistrevolutionärernas majoritet.

Vad var alternativet? Beevor skriver själv: ”Mensjevikier och socialistrevolutionärer, de flesta medlemmar av den högsinta intelligentian, verkade allt mer sakna kontakt med vad som pågick.” Medan högern, officerarna och kapitalisterna förespråkade diktatur och fortsatt krig.

Boken undviker helt den nya regeringens första beslut: Världens största jordreform med jord till 100 miljoner på landsbygden samt en omedelbar deklaration för fred. Inte heller de många demokratiska besluten, om självständighet för Finland, rätt till skilsmässa och abort med mera, förbud mot rasism och antisemitism, avskaffandet av dödsstraffet med mera nämns av Beevor.

Beevor refererar till valen till den konstituerande församlingen – som hölls först när bolsjevikerna och arbetarna hade tagit makten. Bolsjevikerna fick 10 miljoner röster och blev näst störst, medan SR fick 16 miljoner röster. Men, tvingas Beevor erkänna, ”...eftersom många vänstersocialistrevolutionärer vid den här tidpunkten var beredda att samarbeta med bolsjevikerna ger det inte en korrekt ögonblicksbild av den politiska styrkefördelningen”.

När församlingen vägrade att erkänna sovjeternas makt upplöstes den, en åtgärd som knappt uppmärksammades, men som däremot använts flitigt av högern globalt.

Beevor påstår att Lenin ville ha inbördeskrig, men tvingas återigen visa hur bolsjevikerna hela tiden eftersträvade fred. Fredsavtalet med Tyskland den 6 mars 1918 innehöll stora eftergifter

från sovjetregeringen, men det innebar början till slutet för första världskriget. Vänster-SR, som ville ha fortsatt krig mot Tyskland, lämnade regeringen i protest. De mördade senare den tyske ambassadören i ett fåfängt hopp om att starta en revolt eller provocera fram krig. Socialistrevolutionärer mördade även flera bolsjeviker och utförde attentat mot Lenin.

Vilka som verkligen ville ha inbördeskrig stod klart. Att de vita på våren 1918 krossade revolutionen i Finland (40 000 döda, varav 12 500 röda krigsfångar) visade vägen för den ryska militären. Både Kornilov och General Michail Aleksejev, tsarens generalstabschef, började nu bygga upp arméer. I Don samlades en kosackarmé på 40 000 man. I mars anlände de första imperialistiska trupperna, brittiska Royal Marines, i Murmansk.

I april anlände regementen från Japan, USA och Storbritannien i Vladivostok. I augusti erövrade britterna Archangelsk. Samtidigt planerade Tyskland att ta över Baltikum och sätta en tysk kung vid makten i Finland.

Kriget var nu ett faktum. I öster fanns 12 000 tjeckiska soldater under befäl av generalmajor Gadja (av Beevor beskriven som fascist), tre japanska divisioner, två amerikanska infanteriregementen, en fransk kolonialbataljon, två brittiska förband, en kanadensisk brigad med flera. I söder fanns både grekiska, italienska, rumänska och bulgariska styrkor.

Bolsjevikerna tvingades nu att bygga upp en Röd armé, under ledning av Trotskij. Röda armén innehöll många internationalister, bland annat 25 000 letter, som ofta tog de viktigaste uppdragen och 30- 40 000 kineser. Beevor beskriver hur Trotskij anlände till ett viktigt slag i Kazan och där skickade hem sitt tåg för att visa att han tänkte stanna striden ut. Moralen hos de röda och deras program för jordreform och frihet för förtryckta nationer ledde till många fall av massdeserteringar från de vita, något som återkommande rapporteras i boken.

Efter stora framgångar för de röda tvingades de vita redan 1918-19 att fly till Ufa vid Uralbergen, 140 svenska mil öster om Moskva. Där samlades en konferens vars deltagande generaler i boken beskrivs som psykopater och reaktionärer i en totalt korrupt omgivning. Ett ministerråd under ledning av den främste kandidaten till diktator, amiral Koltjak, tillsattes. Det fanns samtidigt andra ”regeringar” bland de vita, som Semjonovs, som hade stöd av Japan. En höger-SR-regering bildades i Samara, även den i praktiken styrd av de vita. En provisorisk nordrysk regering med höger-SR hade ”aldrig kunnat genomföras” utan medverkan av Royal Navy och Royal Marine Light Infantry.

Ungefär halvvägs in i boken blir den brittiska regeringen och i synnerhet dess krigsminister Winston Churchill huvudpersoner medan Lenin och Trotskij hamnar i bakgrunden. Churchill, som höll tät kontakt med Koltjak, ville den 16 februari 1919 ”utarbeta en plan för krig mot bolsjevikerna”. Men ett problem för London var att man tappat förevändningen för kriget då Tyskland kapitulerat som ett resultat av den tyska revolutionen i november 1918.

Stormakterna är bara ute efter naturtillgångar som oljan, konstaterade Boris Savinkov, en SR-ledare som blev vit krigsherre. Att ”rädda Ukrainas spannmålsområden åt övriga Europa” var också uttalat syfte för den brittiska regeringen. Vidare krävde ententemakterna att Rysslands utlandsskuld inte skulle avskrivas. Deras maktposition visas av att kommunikationen mellan krigsherrarna Koltjak i öster, Denikin i söder och Judentitj i väster skedde via Paris.

Premiärminister Lloyd George var försiktigare än Churchill och varnade för att upptrappat krig skulle kunna ”stärka bolsjevismen i Ryssland och ge upphov till den hemmavid”. Det blev också fallet, med protester på hemmaplan och myterier där soldater och matrosar sjöng internationalen. Tyska och österrikiska krigsfångar kom hem som bolsjeviker.

”Den franska och den brittiska regeringen blev djupt oroade över att bolsjeviksmittan skulle sprida sig över hela Centraleuropa och Balkan”, skriver Beevor. Revolutioner följde också i

Ungern och Bayern, men de lokala ledarna saknade bolsjevikernas erfarenhet för att föra dem till seger.

Parallellt i Ryssland började de vita styrkorna desintegrera. Den brittiske generalmajoren Knox beskrivs som "ursinnig" när 80 procent av de vita soldater de utrustat gick över till de röda och Trotskij dessutom skrev ett tacktelegram.

Den ryske revolutionären Leo Trotskij ledde Röda armén mot kontrarevolutionen ("de vita") och imperialistiska maktens anfall mot Sovjet. (Foto: CC BY NC SA 3.0).

Del 2: Revolutionen avgjorde kriget

För drygt 100 år sedan deltog över 100 000 soldater från världens alla stormakter på de vita generalernas sida i inbördeskriget i Ryssland. Deras mål var att krossa den arbetarrevolution som hade störtat tsaren och förhindra att revolutionen skulle spridas till fler länder.

Medan borgare och högern sedan dess sprider anklagelser mot bolsjevikerna för att vara odemokratiska håller de oftast tyst om sina egna företrädares extrema våldsdåd under inbördeskriget. Och de kan inte förklara varför de vita förlorade kriget.

Brutaliteten från första världskriget stegrades ytterligare när den ryska revolutionen skulle krossas. Men att en av de mest reaktionära regimerna störtats av en arbetarrevolution som utlovat fred, parallellt med extrem krigströtthet, gjorde det svårt för stormakterna att motivera sina soldater. Imperialismen tvingades successivt dra tillbaka sina trupper, också på grund av det stöd som den ryska revolutionen fick bland arbetare internationellt.

All propaganda från regeringarna världen över är sedan dess riktad mot revolutionen, bolsjevikerna och Röda armén. Men trots att Antony Beevers bok *Ryssland – revolution och inbördeskrig 1917-21* är tydligt borgerlig måste han ändå beskriva ett stort antal av de vitas massakrer och antisemitiska pogromer. Här är några tydliga exempel ur boken:

I april 1919 utfördes ”rena slakten” på 670 fångar i Ufa, varav 66 bolsjeviker och en stor grupp vänstersocialistrevolutionärer. I Jekaterinburg utfördes den 15 juli en ”fasansfull pogrom mot den judiska befolkningen”, med cirka 2 200 döda. Vid Bajkalsjön den 4 augusti tvingades 2 200 bolsjevikfångar att ”gräva sina egna gravar och ta av sig stövlarna innan de sköts” av generallöjtnant Semjonovs kosacktrupper.

Och i Jekaterinoslav: ”Alla soldater ur Röda armén och kommunistmisstänkta som blivit kvar i staden höggs ihjäl av kosackerna.” I Odessa: ”judarna gömde sig när de vita tog över”. Inget av detta var okänt för de imperialistiska makter som deltog militärt och finansierade de vita arméerna, tvärtom. Den ökände general Sjkuro, som vid en ceremoni fick den brittiska Bathordern, var en grym antisemit och sadist, skriver Beevor.

Den som delade ut ordern och höll tal till Sjkuros ära, den brittiske generalmajoren Holman, var själv ”besatt av tanken på att utplåna judar överallt”, skrev hans underordnade, kapten John Kennedy.

De vita generalerna hade inte en tanke på att acceptera demokratiska församlingar eller frihet för de förtryckta nationerna, än mindre acceptera jord till de jordlösa. Beevor beskriver hur det underminerade deras möjligheter att vinna stöd:

”Samtidigt fick det barbari som kosackavdelningarna uppvisade under sina antipartisanräder den vanligen konservativa allmogen att vända sig mot de vita.” Det var en process av ”bolsjevisering av de förtvivalade bönderna”. ”Bönderna, som hade sett de vitas framryckning som ett hot om att de gamla jordägarna kunde komma att återta sina ägor, var nu betydligt mindre motvilliga till att tjänstgöra i Röda armén.”

Även i Baltikum organiserade de vita antisemitiska pogromer. Här utgjorde de tyska trupperna, med stöd av finska och svenska legosoldater, det verkliga hotet mot självstyre. Bolsjevikerna deklarerade direkt efter oktoberrevolutionen 1917 de förtryckta nationernas rätt till självständighet, en grundsten i partiets politiska program. Den 6 december 1917 utropades Finlands självständighet. Mitt under inbördeskriget, den 17 december 1919, gjorde bolsjevikregeringen upp om ett fredsavtal med de tre baltiska staterna, Estland, Lettland och Litauen.

”Churchills förhoppningar om en stor bolsjevikfientlig allians i Baltikum var omintetgjorda”, sammanfattar Beevor. Krigsminister Winston Churchill agerade från London för ett anfall mot Petrograd, under ledning av general Judenitj och av friherre Gustaf Mannerheim, den före detta tsarofficer som tagit makten i Finland. Men detta föll på de vitas vägran att gå med på att Karelen var finskt. Beevor berättar också om hur Trotskij på plats i Petrograd omvandlade panik inför Judenitjs planerade attack till motståndsvilja. Anfallet genomfördes aldrig.

Vid julen 1919 förutsåg till och med Churchill en ”fullständig seger” för bolsjevikerna. Premiärminister Lloyd George kommenterade fiaskot med attacken på Petrograd:

”Det faktum att anti-bolsjevikerna av en befolkning på flera miljoner bara har lyckats uppbåda 20 000 eller 30 000 man är ännu en indikation om den totala misstolkning av läget i Ryssland som den militära linjen varit baserad på.” När britterna utrymde Murmansk åkte bara 6 535 ryssar med, ”många färre än förväntat”.

De vita pressades tillbaka allt mer även i norr och Sibirien. Soldater deserterade eller gjorde uppror, som de polska trupper som kapitulerade i januari 1920, med kravet på att få åka hem. Nu följde interna strider och om möjligt ännu värre massakrer. Koltjak anklagade den högerextreme tjeckiske befälhavaren Gajda för ”demokratiska tendenser”, men Gajda hade stöd av den högsta franska officeraren, generalmajor Janin.

Inre stridigheter mellan de vita gjorde att Koltjak, som utsetts till rysk befälhavare av entente-makterna (England och Frankrike), inte kunde fly tillräckligt snabbt utan greps och avrättades efter två veckors förhör.

Beevor citerar den brittiske generalkonsuln Harris om hur de vita trupperna ”bränner byar, mördar hundratals fredliga ryska medborgare, skjuter utan föregående rättslig prövning demokratiska människor endast på misstanke om politisk illojalitet”. Från staden Belgorod kommer sergeant Berrys vittnesmål: ”Män och kvinnor som anklagats för att vara bolsjevikvänliga hängdes på stadstorget... och berusade kosacker högg armar och ben av dem med sina sablar medan de eländiga stackarna fortfarande var i livet.”

I Ukraina beräknas 50 000 till 100 000 judar ha dödats i över 300 antisemitiska pogromer. De vita ansåg att alla judar var bolsjevikar och tvärtom. Beevor beskriver den historiska bakgrunden: ”Likväl är det knappast förvånande att den tsaristiska antisemitismen, som i sin mest extrema form utgjordes av mordiska pogromer som genomfördes av De svarta hundradena, drev arga unga judar i famnen på bolsjevikerna.”

Som alla borgerliga skribenter gör Beevor sitt bästa för att smutskasta bolsjevikerna och i synnerhet Lenin och Trotskij. Båda sidor begick övergrepp under kriget, och Beevor har svårt att enbart rikta moraliska fördömanden gentemot de röda. Han beskriver när de röda tog över Omsk, att ”intagandet av staden utmärktes av förhållandevis få vedergällningshandlingar och ytterst lite plundring.”

Direkt efter den andra sovjetkongressen i oktober 1917, där arbetarråden utsåg den nya regeringen under ledning av bolsjevikerna, fanns inga planer på en ny armé. Krigströttheten från första världskriget och parollen om fred var starka faktorer bakom partiets stöd. De soldater som gjorde myteri och revolterade inom tsarens armé kallades allmänt för bolsjevikar. Tsarofficerare som gripits släpptes mot löften att de inte skulle ta till vapen.

Först i januari 1918 togs de första stegen till en Röd armé och i mars avgick Trotskij som kommissarie (minister) för utrikes ärenden till att bli krigskommissarie. Fortfarande var repressionen mycket begränsad. Under första halvåret 1918 avrättades 22 personer av de röda. Detta kom att förändras.

Inbördeskriget i Finland, uppbyggnaden av vita arméer, stormakternas landstigning längs kusterna, attentaten mot bolsjevikiska ledare – allt detta ledde fram till att den ”röda terror” proklamerades i september 1918. En egen säkerhetstjänst mot sabotage och väpnad kontra-revolution, tjekan, upprättades.

De åtgärder som togs var defensiva och påtvingade av kriget och nöden, särskilt bristen på livsmedel. Det omedelbara svaret på svälten var att tvångsrekvirera mat från bönderna på landsbygden. Svartabörshandel och spekulation med livsmedel blev absolut förbjudet. ”Krigskommunismen” var inte den politik bolsjevikerna hade i sitt program, men som försvarsåtgärder med sikte på ett nytt samhälle kunde den mobilisera miljoners till stöd. Den röda terror som utövades redovisades och diskuterades öppet. Att slå ner uppror till stöd för de vita och bedriva militära strider var en del av kriget.

Självutnämnda lokala tjekar och röda trupper begick utan tvekan övergrepp. Beevor redovisar hur Lenin uppmanade till ett försiktigare agerande på landsbygden och att Röda armén uppmanade till stopp för tvångsrekvireringar, beslagtagande och arkebuseringar.

Beevor undviker, trots sina utfall mot Lenins ”brist på demokrati”, att göra direkta jämförelser med Stalins Sovjet. Andra ärliga borgerliga historiker, som E H Carr i sina klassiska böcker om ryska revolutionen, har också visat hur bolsjevikernas politik inte hade något

gemensamt med den politiska kontrarevolutionen under Stalin, som utrotade det som fanns kvar av bolsjevikpartiet, upprättade en brutal diktatur och rev upp alla demokratiska reformer.

De som kritiserar – eller hatar – bolsjevikerna och den ryska revolutionen är mycket tystlåtna om vilka de hellre hade sett ta makten i Ryssland. De ”demokratiska” stormakterna var i själva verket kolonialmakter som bedrev krig i Indien, Mellanöstern, Latinamerika, Afrika och Ostasien, utöver det nyss avslutade första världskriget och kriget mot arbetare och fattiga inom sina länder.

De krafter som utmanade bolsjevikerna hamnade alla på de vitas sida. Socialistrevolutionärerna liksom mensjevikerna uppmanade till väpnad kamp mot regeringen och sovjetmakten. Den fristående armén under Machno i Ukraina, som kallades svarta armén på grund av sin anarkistiska flagga, lyckades inte upprätta ett stabilt trovärdigt styre eller tydligt ta ställning för revolutionen och upplöstes 1921 då dess ledare flydde till Rumänien.

En tragisk händelse var upproret i Kronstadt 1921, som besegrades militärt av de röda styrkorna. Flottbasen Kronstadt utanför Petrograd hade ett rykte från 1917 som styrkefäste för revolutionen, men hade fyra år senare en helt annan besättning. Deras krav var utökade matransoner i en tid av svält och dess revolt sågs av de vita som en sista möjlighet att underminera regeringen. Revolten saknade stöd från arbetarna i Petrograd, men dess nederlag har sedan 1930-talet använts av bolsjevikernas motståndare som ett bevis på partiets auktoritära brutalitet.

I början av 1920 anfölls Ukraina och Ryssland av den polska armén. Röda armén svarade med att mobilisera och gå till motattack. De polska trupperna drevs tillbaka. Lenin och bolsjevikerna manade Röda armén att gå vidare mot Warszawa, och trodde att de skulle få stöd i Polen, men insåg senare att var ett misstag. Revolutioner kan inte spridas med vapenmakt, än mindre gentemot ett förtryckt land med starkt stöd för självständighet.

Bolsjevikerna förordade en union av sovjeter, arbetarråd, som enade arbetare över gränserna, men också nationers rätt till oberoende och en egen stat. Det är en politik som Stalin totalt bröt med, där den totalitära diktaturen styrde över hela Sovjetunionen och dess lydstat. Att Putin inför anfallet mot Ukraina hyllade Stalin och kritiserade Lenin säger allt.

Kriget var redan avgjort när Röda armén i november 1920 tog kontrollen över hela Krim, de vitas sista bastion i europeiska Ryssland. De vita generalerna Denikin och Wrangel och deras anhängare flydde med hjälp av brittiska, franska och amerikanska fartyg i Svarta havet, samma fartyg som tidigare skjutit salut till deras ära. I mars 1922 tog kriget definitivt slut, när Vladivostok intogs av de röda.

Ryssland var ett sönderslaget land med enorma behov. Svältkatastrofer härjade. Industriproduktionen var en femtedel jämfört med innan första världskriget och skördarna en tredjedel. Det fanns sju miljoner föräldralösa barn.

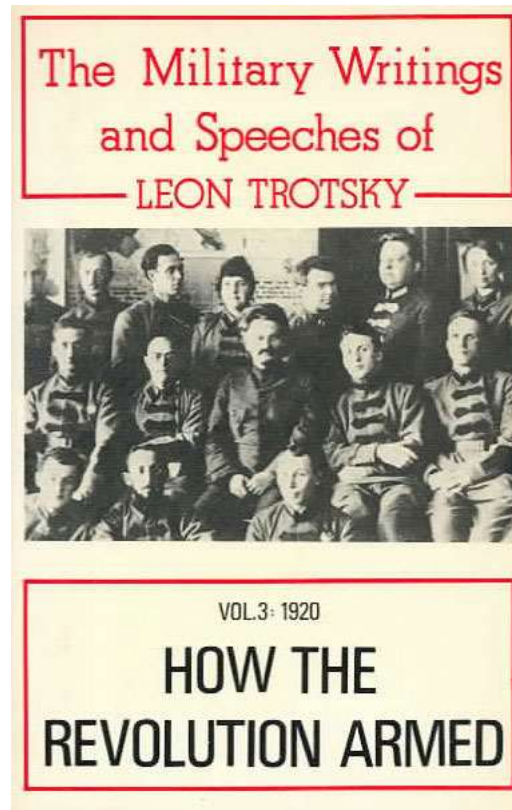
En stor andel av de mest medvetna arbetarna dog i kriget. Att revolutionen led nederlag i Finland, Ungern, Österrike och Tyskland ledde till isolering och beroende av den gamla statsapparaten. Ett byråkratiskt skikt inom regimen, under ledning av Stalin, stärkte sin makt. Antony Beevers bok är något rörig och förstås borgerlig. Men slutsatsen av att läsa den är trots detta att imperialismen och de vita inte kunde krossa revolutionen, som försvarades av bolsjevikerna, Röda armén och arbetarklassen med stöd av de fattiga på landsbygden.

Lästips

Efter slutandet av freden med Tyskland i Brest-Litovsk i mars 1918 blev Trotskij krigskommissarie och huvudansvarig för grundandet, uppbygget och ledningen av Röda Armén under inbördeskriget. Därför är Trotskij's militära skrifter en viktig dokumentär källa.

Dessa militära skrifter gavs ut 1923-24 ut på ryska i 5 volymer och finns även i engelsk översättning:

- [Trotsky' Military Writings, Volume 1 \(1918\)](#)
- [Trotsky' Military Writings, Volume 2 \(1919\)](#)
- [Trotsky' Military Writings, Volume 3 \(1920\)](#)
- [Trotsky' Military Writings, Volume 4 \(1921-23\)](#)
- [Trotsky' Military Writings, Volume 5 \(1921-23\)](#)

Dessa volymer finns dock inte på svenska. Däremot finns en mindre del av texterna i svensk översättning på marxistarkivet – se [Verk i tidsordning](#) (1918 och framåt).

Den som vill ha en introduktion till Trotskijs militära skrifter rekommenderas att ta del av avsnittet ”Not om Trotskijs militära skrifter” i Isaac Deutschers bok [Den väpnade profeten](#). Denna bok innehåller även en läsvärd redogörelse för själva inbördeskriget (a.a. kap 12-14).

Inbördeskrigets historia förfalskas

Efter Stalin lyckats utmanövrera Trotskij började en omfattande revidering av partiets och den ryska revolutionens historia. I Trotskijs [Stalins förfalskarskola](#) finns dokument som handlar om detta, bl a ett brev från Trotskij till Partihistoriska byrån från 1927 (där ett avsnitt handlar om Trotskijs militära verksamhet). Där ingår även en text av N Markin om ”Stalin och Röda armén”, som avslöjar en del stalinistiska myter om inbördeskriget.